

2008 – A FÖLD BOLYGÓ NEMZETKÖZI ÉVE

Földtudományok a társadalomért 2007–2009

Az ENSZ közgyűlése 2005. december 22-én közfelkiáltással elfogadta Tanzánia (82 tagállam által is aláírt) határozati ajánlását, amelynek értelmében 2008-at a „Föld Bolygó Nemzetközi Événé” (FBNÉ) nyilvánítja. Az ENSZ-év a Földtudományok a társadalomért főcímhez kapcsolódó kutatástámogatási és tudományos ismeretterjesztési tevékenységei 2007–2009 között három évet lefedő időtartamot fognak át. A földtudományok eredményeit és lehetőségeit népszerűsítő, tervezett nagyszabású nemzetközi tevékenység 2007. január 1-ével kezdődik, és 2009. december 31-ig tart. Az ENSZ-évvé nyilvánított 2008 lesz az első év, amelyet az ENSZ valaha is a földtudományoknak szentelt.

A Föld Bolygó Nemzetközi Éve a Geológiai Tudományok Nemzetközi Uniójának (International Union of Geological Sciences – IUGS) és az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) nevelésügyi, tudományos és kulturális intézményének (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization – UNESCO) együttes kezdeményezése, melyet a 30. Nemzetközi Geológiai Kongresszuson (Rio de Janeiro, 2000. augusztus) jelentettek be először. Az ENSZ-évnak jelenleg 12 alapító és 27 társult partnerszervezet támogatója van. A kezdeményezést politikailag 97 ország (a Föld lakosságának 87%-a) támogatta, melyet az UNESCO-ban és az ENSZ-ben Tanzánia terjesztett be.

A kapcsolódó nyilatkozat kijelenti, hogy a Földünkről (a Föld bolygóról) rendelkezésre álló tudományos ismeretek bősége nagyrészt kiaknázatlan marad, és alig ismert a nyilvánosság, a politikusok és a döntéshozók előtt. Figyelembe veszi azt a döntő szerepet, amit az ENSZ-év tudna játszani abban, hogyan növekszik a közvélemény tudatosságának fontossága, a Föld folyamatainak és erőforrásainak fenntartható fejlődésében és kezelésében, valamint természeti katasztrófák hatásainak csökkentésében és enyhítésében.

Az ENSZ-év célja az, hogy bemutassa a földtudományok területén elért fejlődést és eredményeket, és arra készítse a politikusokat és döntéshozókat, hogy ezeket az ismereteket alkalmazzák az emberiség javára. További cél még az, hogy elősegítse a társadalom és a tudomány közeledését egy olyan komplex területen, mint a földtudományok, amelyek központi szerepet játszanak a műszaki és gazdasági fejlődés fenntarthatóságában, a jobb minőségű emberi élet feltételeinek megteremtésében, mind a fejlett, mind az elmaradott országokban. Tehát a cél a földtudományok iránti érdeklődés növelése a társadalomban, és általában a földtudományok által nyújtott ismeretek eljuttatása a széles közvéleményhez.

Részletesebben kifejtve az ENSZ-év célja:

- a természetes és az ember által előidézett veszélyek okozta kockázatok csökkentése,

- egészségügyi problémák csökkentése a földtudományok egészségügyi szempontjai megértésének fejlesztésével,
- új természetes erőforrások felfedezése és hozzáférhetővé tételük fenntartható módon,
- biztonságosabb szerkezetek építése és városi területek kiterjesztése a felszín alatti területek kihasználásával,
- nem humán eredetű tényezők meghatározása az éghajlati változásokban,
- javuljon a természetes erőforrások előfordulásainak megértése úgy, hogy ez hozzájáruljon a politikai feszültség csökkentésére irányuló erőfeszítésekhez,
- felszín alatt mélyen elhelyezkedő és nehezen hozzáférhető vízforrások felfedezése,
- az élet fejlődése megértésének fokozása,
- a földtudományok iránti érdeklődés növelése a társadalom egészében és
- egyre több hallgató ösztönzése az egyetemeken a földtudományok tanulmányozására.

A Föld Bolygó Nemzetközi Évével kapcsolatos publikációk és információs anyagok, tájékoztatók (12 nyelven) az Interneten elérhetők (<http://www.yearofplanetearth.org>).

Az ENSZ-évben az ipartól és a kormányzatoktól érkező támogatás a tervek szerint eléri a 20 millió USD-t, amelyet fele-fele arányban kutatástámogatásra és ismeretterjesztésre fordítanak. Ez az eddigi legnagyobb nemzetközi összefogás a földtudományok támogatására.

Az ENSZ-év kiemelt tíz kutatási témája, melyeket társadalmi fontosságuk, multidiszciplinaritásuk és a közvélemény potenciális elérhetősége alapján választottak ki:

- felszín alatti víz (tartalék a szomjas bolygónak?),
- veszélyforrások (csökkenteni a veszélyt, növelni a tudatosságot),

- Föld és egészség (növeljük a környezet biztonságát),
- éghajlati változás (a „köbön rögzített felvétel”),
- nyersanyag és erőforrások (fenntartható energia a fenntartható fejlődéshez),
- megvárosok (mélyebbre hatolni, biztonságosabban építeni),
- a Föld mélye (a kéregtől a magig),
- az óceán (az idő mélysége/a múltnak kútja),
- a talaj (a Földünk élő héja) és
- a Föld és az élet (a sokféleség eredetei).

a Föld Bolygó Nemzetközi Évje célkitűzéseinek megvalósítása az egyes tagállamokban alapvető fontosságú az ENSZ-év sikere szempontjából. Ezért felhívással fordultak a világ földtudományi szakembereihez, amelyben arra kérik őket, hogy országukban keressék meg az IUGS és az UNESCO nemzeti bizottsági képviselőket az ENSZ-év méltó megünneplésére az előkészületek elkezdése céljából, együttműködve az FBNÉ titkárságával. Céljaik szempontjából a három év (2007, 2008, 2009) bármelyikét választhatják, amelyik leginkább megfelel az ENSZ-év eseményeinek megszervezésére az adott országban. Hatékony szervező tevékenység kifejtésére FBNÉ nemzeti bizottságok felállítását ajánlották. Összesen 23 ilyen nemzeti bizottság működik már (többek között például Ausztráliában, Ausztriában, Franciaországban, Indiában, Kanadában, Németországban, Olaszországban, Romániában stb.) és számos országban folyamatban van a szóban forgó nemzeti bizottság felállítása, így hazánkban is. Az MTA Földtudományok Osztályának kezdeményezésére Akadémiánk többi osztályának közreműködésével a Magyar UNESCO Bizottság keretei között hamarosan megkezdni működését az FBNÉ Magyar Nemzeti Bizottsága is.

Az ENSZ közfelkiáltással elfogadott, vonatkozó nyilatkozata azt jelenti valójában, hogy az ENSZ mind az összes, 191 tagállama elfogadta a célkitűzéseket és a „Földtudományok a társadalomért” akciótervet, és mindegyik tagállam kész azokat a saját országában teljesíteni. Mivel az ENSZ-év célja a Föld bolygóra történő fokozott figyelemfelhívás, ezért úgy gondoljuk, hogy ebben ide-

haza is minden tudományterületnek fontos szerepe kell hogy legyen. A Föld Bolygó Nemzetközi Éve eseményeinek megszervezése tehát a magyar tudomány (főként a hazai földtudományok) számára is jó lehetőséget jelent.

Ádám József

az MTA rendes tagja, osztályelnök
MTA Földtudományok Osztálya

